

Növények a homeopátiában

A homeopátiás gyógyszerkincs óriási és a gyógyszervizsgálatok /proving/ nyomán napról napra bővül. A jelenleg ismert homeopátiás szerek száma **mintegy 2.700**, e szerek **kb. kétharmada a növények birodalmából** származik. A fennmaradó egyharmad jelentős része ásványi, kisebb része állati eredetű, és van néhány ú.n. nosoda, melyek kóros betegségi váladékokból készülnek. A monokomponensű homeopátiás gyógyszerek neve az egész világon azonos, a növény vagy állat rendszertani neve, ásványok esetében, pedig a "vegyi név", fantázianevet csak a kombinációs homeopátiás gyógyszerek viselnek.

Az ásványok, fémek és sóik homeopátiás hatásának megfigyelésénél **Dr. Jan Scholten** /Hollandia/ igazolta, hogy szoros kapcsolat van az elemek periódusos rendszerben elfoglalt helye és a hatása között, sőt a sók két alkotóelemük hatásait ötvözik. Dr.Scholten napjainkban a növények rendszertani helye és homeopátiás hatása közötti kapcsolatokat kutatja, így valószínűleg néhány év múlva a növények és a homeopátia kapcsolatát egészen más megvilágításban is láthatjuk majd.

Az már ma is egyértelmű, hogy a kiinduló anyagok rendszertani összetartozása, hasonló hatóanyagaik a homeopátiás hatásukat is hasonlóvá teszi. Pl. a **Solanacea** családba tartozó Belladonna / maszlagos nadragulya /, Hyoscyamus / bolondító beléndek / és a Stramonium / csattanó maszlag / homeopátiás gyógyszerképében nagyfokú a rokonság. Fő hatóanyagaik közösek - hyoscyamin, scopolamin, apoatropin, cholin - , inkább "csak" a hatóanyagok aránya eltérő a növényekben. Ugyancsak a Solanacea család tagjaiból készül a Capsicum, Dulcamara, Mandragora, Pichi-pichi, Tabacum homeopátiás gyógyszer is, de ezek gyógyszerképében már jelentős az eltérés az e családot képviselő nagy polychrestekétől, ennek magyarázata valószínűleg, legalább részben a hatóanyagok minőségi és mennyiségi eltérésében kereshető.

Ugyanígy a **Loganiaceae** családba tartozó "női szernek" vallott Ignatia /Ignác-bab/ "férfi" párja a szintén e családba tartozó Nux vomica /hánytatódíó v. varjúszem/. Nem csoda, hiszen a növények - melyekből készülnek két igen fontos, fő hatóanyagot tartalmaznak, a sztrichnint és a brucint. Ugyan e család tagja a Spigélia is, melynek hatásában szintén sok hasonlóság van az előző két szerrel.

Van még néhány növény-család, melynek sok képviselőjével találkozhatunk a homeopátiás Materia medicá-ban:

Liliaceae: Aletris farinosa, Allium cepa, Allium sativum, Aloe, Colchicum, Convallaria majalis, Helonias dioica, Lilium tigrinum, Sabadilla, Sarsaparilla, Scilla, Trillium pendulum, Veratrum album, Veratrum viride...

Ranunculaceae: Aconitum, Adonis vernalis, Cimicifuga, Clematis, Helleborus, Hydrastis, Pulsatilla, Ranunculus bulbosus, Staphysagria...

Compositae: Abrotanum, Arnica, Bellis perennis, Calendula, Carduus marianus, Chamomilla, Cina, Echinacea, Erigeron canadensis, Eupatorium perfoliatum, Eupatorium purpureum, Gnaphalium, Grindelia, Haplopappus, Millefolium, Senecio aureus, Solidago, Taraxacum.

A növényredszertanban bármely irányba csapongva találhatunk homeopátiás alapanyagot is biztosító növényekre.

A rendkívül ősi növények közül a kapcsos korpafű szárított spóráiból a Lycopodium, a páfrányfenyőből a Ginkgo készül. A gombák közül pl. a légyölő galóca az Agaricus muscaricus, a pöfeteg a Bovista, a lágyszárúak közül pl. a ruta a Ruta, pálmák közül pl. a fűrészpálma a Sabal serrulatum, a fás növények közül pl. a tuja a Thuja alapanyaga.

A homeopátiás gyógyszerelőállításra alkalmas növények gyűjtését és feldolgozását pontosan szabályozzák a homeopátiás Gyógyszerkönyvek / pl. HAB /.

Általában a friss teljes növényi présnedvek adják az őstinktúrát, de akad példa

a **szárított növény** pl. Spigelia,

szárított spóra pl. Lycopodium, Bovista,

szárított leveles ágak pl. Rhododendron,

a **szárított érett magvak** pl. Staphysagria, Sabadilla, Nux vomica, Nux moschata, Ignatia,

friss, érett gyümölcs pl. Sabal serrulatum,

érett, szárított egész gyümölcs pl. Syzygium jambolanum, Luffa, Cocculus, Capsicum, Anacardium,

a **friss rizóma** pl. Cicuta, Cimicifuga, Collinsonia, Cimicifuga,

szárított rizóma pl. Harpagophytum,

friss kéreg pl. Viburnum opulus, Robinia, China,

szárított kéreg pl. Okuabaka, Condurago,

megkeményedett tejnedv pl. Euphorbium,

friss gyökér pl. Spirea ulmaria, Senega, Rumex, Phytolacca, Helonias dioica, Gelsemium, Cypridium, Baptisia,

szárított gyökér pl. Sarsaparilla, Pareira brava, Hydrastis, Helleborus, Arnica,

szárított gyökérkéreg pl. Berberis,

szárított moszat pl. Fucus vesiculosus,

szárított zuzmó pl. Sticta pulmonaria,

szárított gyanta pl. Abies nigra, felhasználásra is.

Más csoportosításban, a homeopátiában felhasznált növények között vannak olyanok,

1. - melyeket a **fitoterápia is használ**, és ezek a szerek **alacsony homeopátiás potenciában megőrzik a fitoterápiás hatásukat**, és bizonyos esetekben alkalmazásuk előnyösebb lehet, mint a fito-készítményé.
2. - **ismert fitoterápiás szerek, de a homeopátiában más hatásuk** bontakozik ki a potenciálás kapcsán.
3. - **mérgező növények, melyek "megszelidülnek" a potenciálás segítségével**, és igen hatékony homeopátiás gyógyszerek alapanyagává lesznek.

ad.1.

A fitoterápiás hatékonyságukat alacsony homeopátiás potenciában megőrző növényi eredetű szereink:

Néhány, nem is kevés növényi eredetű homeopátiás szer alacsony potenciában / általában östinktúrától D4, D6-ig / megőrzi fitoterápiás hatását, és bizonyos esetekben **a homeopátiás szer használata előnyesebb lehet, mint az eredeti gyógynövényé.**

Mert...

- lehet a **növény távol őshonos, ritkaság, vagy védett**, így szinte más formában nem is férhető hozzá ill beszerzése rendkívül költséges, pl.Sarsaparilla , Ginkgo biloba
- a homeopátiás gyógyszerkészítésnél szinte mindig **friss növényt** használnak fel, melyben a hatóanyag így nem, vagy alig károsodik
- mert **ökoöntudatunk** miatt örülünk, hogy azonos hatás eléréseért csak kevesebb növényt kell feláldoznunk
- lehet, hogy a növényből csak alkohollal vonható ki a hatóanyag, **fitoterápiában csak alkoholos oldatban férhető hozzá**, melynek alkalmazása pl. gyermekeknél, májbetegeknél stb. nem igazán előnyös pl. Echinacea
- az így készült szer **hatása szelíd, mentes a mérgező mellékhatásoktól**, emiatt olyan esetekben is **adható belsőleg is**, amikor az eredeti fitoterápiás készítmény nem pl. Symphytum, Aesculus
- olyan esetekben is alkalmazható, amikor **technikai** akadálya van egy egyébként igen hatásos növényi szer külsődleges használatának, pl. gipszben van a sérült végtag pl. Arnica, Symphytum
- vannak **kellemetlen ízű fitoterápiás készítmények**, melyet emiatt sokan, különösen a gyermekek visszautasítanak, ez az alacsony potenciájú homeopátiás szer adásával elkerülhető pl. Valeriana, Millefolium
- ha teaként kell fogyasztani a fitoterápiás szert, bevitele néha **mennyiségi gondokat** jelent, pl. oedemakézség esetén, vagy egy jól szopó csecsemő alig, vagy egyáltalán nem iszik

Az ilyen megfontolásból leggyakrabban használható szerek:

Aesculus

Aesculus hippocastanum, Vadgesztenye, friss, hámozott magjából

hatóanyagai: aescin-szaponin, quercetin-flavon, aminopurinok, cholin

- gyulladás- és izzadmánycsökkentő, javítja a perifériás vérkeringést és a nyirokáramlást, javítja az erek, különösen a vénák falának tónusát

a fitoterápiában csak gyári feldolgozással használható a veszélyes szaponinok miatt

hom: használható még, ha a nyh-n, garatban, vélgbélben jelentkező száraz, kaparó érzés esetén

, és az erek endotheljének permeabilitási zavarait is kedvezően befolyásolja

Arnica

Arnica montana, Hegyi árnika, gyökérből és gyökértörzsből

hatóanyagai: sesquiterpén-lakton, flavonoidok, illóolajok

- külsőlegesen sérülések kezelésére, a hámregenerációt segíti elő

belsőleg elvileg fokozza a méhizomzat tónusát, tágítja a koronáriákat, epehajtó, de nehezen adagolható, ezért a fitoterápiás gyakorlatban belsőleg csak ritkán használatos

hom.: az Arnica csodálatos szere a homeopátiás Materia Medicának, mely nemcsak alacsony, hanem magas potenciában is megőrzi hatásosságát a testi sérülések kezelésére, magas potenciában pedig alkalmassá válik arra is, hogy régi sérülések következményeit kezeljük vele. Használhatjuk az Arnicát a műtéti, fogászati és szülési ill. születési traumák és vérzések megelőzésére és kezelésére is.

Avena sativa

Avena sativa, Zab, friss, virágzó növényből

hatóanyagai: flavonok: apigeninglikozidok

- nyugtató, enyhe altató, a vér emelkedett húgysav-szintjét csökkenti

hom: segíthet a drogfüggőségtől való megszabadulásban is

Calendula

Calendula officinalis, Körömvirág, virágzás idején gyűjtött növényből

hatóanyagai: vízben oldódó flavonoidok, zsírolékony karotinoidok, illóolajok, lycopin, xanthofill /rubixanthin, violaxanthin/ faradiol, szaponin, gyanta, tokoferol, szalicilsav...

- külsőleg: sebek, gennyes bőrgyulladások, fekélyek, fluor albus, belsőleg: gastritis, ulcus ventriculi et duodeni kezelésére

hom.: sérülés, nagy fájdalom és vérvesztés utáni kimerülés kezelésére,

megelőzheti a heg- és cheloid képződést

májeredetű sárgaság kezelésében is segítség

Carduus marianus

Silybum marianum, Máriatövis, érett magvaiból

hatóanyagai: silymarin-flavolignán /silibin, syliadin, sylichristin elegye/, flavonok, hisztamin, zsíros olaj /linolsav, olajsav, arachidonsav.../

- májkárosodások / hepatitis acuta et chronica - alkoholos, vírusos, gomba, egyéb toxin...eredetű / kezelésére

hom.: portalis pangás, varicositas, ascites kezelésében

Crataegus

Crataegus oxyacantha, Cseregalagonya v. istenkenyér, friss, érett gyümölcsökből

hatóanyagai: flavonoidok /sárga és színtelen/, cholin, aminok, aminopurin, triterpénsavak, -javítja a koronária-keringést, lassítja a szívfrekvenciát, lassítja az ingervezetést, javítja a szívteljesítményt, fokozza a szívizomzat munkabírását, csökkenti a szívizomzat oxigénigényét, tágítja az ereket, csökkenti a vérnyomást, nyugtató, különösen kedvező hatású fertőző myocarditis kezelésében

Echinacea

Echinacea angustifolia, Keskenylevelű kasvirág, friss, virágzó növényből

hatóanyagai: glikozid/echinacosid/, illóolaj, inulin, gyanta

- immunstimuláns: fokozza a leukocyt-funkciót, gátolja a hialuronidáz enzim működését, fokozza a falósejtek aktivitását, enyhe antibakteriális és antivirális hatású, gyulladáscsökkentő, interferonszerű hatású, a fibroblastok serkentésével támogatja a sebgyógyulást

Alkalmazása kúraszerűen ajánlott 7-14 napos adagolást követően 5-10 napos szünet közbeiktatással ismételt.

Euphrasia

Euphrasia officinalis, Közönséges szemvidítófű, friss, virágzó növényből

hatóanyagai: glikozid /rhinantin/, illóolajok, keserűanyag

- keratitis, conjunctivitis, keratococonjunctivitis kezelésére

hom.: hat a légúti és genitális nyálkahártyákra is

per os kezeléssel is hat a szemre

Ginseng

Aralia quinquefolia, szárított gyökérből

hatóanyagai: keserűanyag, illóolaj, gyanta, glikozid, szaponin, kámforszerű anyag

- testi, szellemi, szexuális erőtlenség, depresszió kezelésére

Ginkgo biloba

Páfrányfenyő

hatóanyagai: flavonoidok, diflavonoidok /ginkgetin, izoginkgetin, bilobetin/, katechin

- agyi keringési zavarok, agyödéma, memóriaproblémák, diabeteses érbántalmak, szédülések, thromboangiitis obliterans... kezelésére

javítja az agyi anyagcserét, csökkenti a vér viszkozitását és a vérrögképződést, fokozza az érfalak stabilitását, csökkenti permeabilitásukat

Hypericum

Hypericum perforatum, Közönséges orbáncfű, friss, virágzó növényből

hatóanyagai: hypericin, hyperosid, flavonok /quercetin/, illóolaj, cserzőanyag

- antidepressív hatású, szorongásos-félelmi állapotok, kimerültség, meteoropátia kezelésére

ulcus duodeni és ventriculi, gastritis, rheuma, májbántalmak esetén is

külsőleg nehezen gyógyuló sebek, fekélyek kezelésére

hom.: sérülések, gyulladások utáni idegfájdalmak, lumboischialgiák, asthma kezelésére is használható

Millefolium

Achillea millefolium, Közönséges cickafarkfű, friss, virágzó, gyökértörzs nélküli növényből

hatóanyagai: illóolajok /proazulen v. kamazulen/, achillein, aconitsav, aszparagin, cserzőanyag

- nyálkahártya-nyugtató, hámosító, vérzéscsillapító

hom.: vénás pangás, vérzések kezelése

Passiflora

Passiflora incarnata, Hússzinű golgotavirág, friss növényből

hatóanyagai: flavonok, cserzőanyagok, kumarinok,

- nyugtató /klímax, neurovegetatív bántalmak, drogmegvonás/, símaizomgörcs-oldó, enyhe fájdalomcsillapító

Sarsaparilla

Smilax utilis, szárított gyökérből

hatóanyagai: smiléagenin, sarsasaponin, szterinek

- ekcéma, tejótvar, pyoderma, psoriasis... urogenitalis problémák, reumatikus bántalmak kezelésére

hom.: sorvadásos állapotokban roborálásra is

Solidago

Solidago virgaurea, Közönséges aranyvessző, friss virágzatból

hatóanyagai: flavonoidok /rutin, kvercetin, izokvercetin.../, szaponinok, cserzőanyag, keserűanyag, illóolajok,

- vizelethajtó, gyulladáscsökkentő, immunstimuláns

Symphytum

Symphytum officinale, Fekete nadálytő, friss, a virágzás kezdete előtt gyűjtött gyökérből

hatóanyagai: allantoin, aszparagin, alkaloidok/pirrolizidin/, cserzőanyag, gumi, nyák

- izom, ízületi, csont-sérülések, phlebitis, tendovaginitis, reumás panaszok kezelésére

hom.: elégtelen callusképződés, szemsérülések kezelésére is

Thlaspi bursa pastoris

Capsella bursa pastoris, Pásztortáska, friss, virágzó növényből

hatóanyagai: allimustárolaj-glikozid, cholin, thyramin, alkaloid/bursin/, nikotinszerű anyag
- vérzékenység, menstruációs vérzési zavarok, labilis vérnyomás

Valeriana

Valeriana officinalis, Orvosi macskagyökér, szárított gyökérből

hatóanyagai: izovaleriánsav-észter, valepotriát, illóolajok
- nyugtalanság, álmatlanság, szorongásos és hisztériás állapotok kezelésére

ad.2.

Fitoterápiás és a homeopátiás bevált indikációs hatásukban eltérő növények:

pl.

Baptisia, mely a fitoterápiában immunmoduláns, fokozza a fehérvérsejtek számát, a homeopátiában vírusfertőzésekben, főként a kísérő izom- és hasi fájdalmak kezelésében hatékony.

Bellis perennis, mely a fitoterápiában köhögéscsillapító teakeverékek alkotóeleme lehet, homeopátiában a sérülések szere, az *Arnica* alternatívája bizonyos esetekben / robusztus alkatú betegek esetén, kismencedei sérülésekben, körülírt izomfájdalmakban /

China /*Cinchona succirubra*/ a fitoterápiában maláriaellenes szer, antiarrhythmias és étvágyjavító, homeopátiában a folyadékvesztésüket követő testi gyengeség, lesóványodás, hasi puffadások, enteritisek kezelésére.

Cocculus /*Anamirta cocculus*/ mely a fitoterápiában légzésjavító, vegetatív dystoniában használatos, a homeopátiában a szédülések kulcsszere.

Gelsemium, fitoterápiában a vázizomzat tónusát fokozza, antirheumatikus, a homeopátiában a vírusbetegségeket kísérő gyengeség, fáradtságérzet, érzékenység, aluszékonyság szere.

Hydrastis, a fitoterápiában metrorrhagia, dysmenorrhoea kezelésre használt, míg homeopátiában a nehezen ürülő, bőséges, mucopurulens váladékozással járó sinusitisek kulcsszere.

Podophyllum a fitoterápiában a condylomák eltávolítására alkalmas, homeopátiásan a májbetegségek és a bűzös, vizes, igen heves hasmenések esetén hatékony elsősorban.

Rhododendron, mely gyógynövényként vérnyomáscsökkentő, homeopátiában azon meteoropátiák kezelésére használjuk főként, amikor a beteg az időjárási változásokat előre érzi ill. szenved meg.

ad.3.

Mérgező növények, melyek homeopátiás szerek alapanyagai

pl.: **Aconitum**, Adonis vernalis, Aethusa, Aristolochia, **Atropa belladonna**, Berberis*, Bryonia*, Cannabis sativa*, Chelidonium*, **Cicuta**, Cimicifuga, Clematis, **Colchicum**, **Conium**, Convallaria, Dulcamara, Mezereum, **Stramonium**, Delphinium*, Equisetum, Euphorbium, Helleborus, Hyoscyamus, Juniperus sabina, Lycopodium, Oleander, Phytolacca, Pulsatilla, Ranunculus bulbosus, Rhododendron, Rhus toxicodendron, Robinia*, Ruta, Sambucus nigra*, Symphytum*, Tabacum, Thuja, Tussilago*, **Veratrum album**, Viburnum opulus, Viscum album*.

vastagon szedve a kiemelkedően toxikus növények.

* e szerek különös feldolgozási gondosság mellett gyógynövényként is használhatók.

Ezen szerek esetében a formális logika szerint, a mérgezési - toxikológia kép alapján is feltételezhető a gyógyszerek homeopátiás hatása a "hasonlósági szabály" értelmében. Természetes csak a provingok és klinikai hatékonysági vizsgálatok végeztével váltak csak homeopátiás gyógyszerré.

Pl. A *Hyoscyamus niger* /beléndek/ okozta mérgezésben a beteget pszichomotoros nyugtalanság, izgalmi állapot, szédülés, esetleg hányás jellemzi. Fejfájás, beszédzavar, eufória, hallucinációk, mozgáskoordináció-zavar, görcsel kísért hidegrázás, légzési nehézség, tachycardia alakulhatnak ki. A Hyoscyamust igénylő betegre az centralis és a perifériás idegrendszer működési zavara, mániás állapot, remegések, görcsök kialakulása jellemző. E tünetek, a valódi kiváltó októl függetlenül jól reagálnak a potenciált Hyoscyamusra.

Felhasznált irodalom:

1. E.Hamilton: The Flora Homoeopathica
B.Jain Publishers Pvt.Ltd. New Delhi /India/ 1995 ISBN 81-7021-537-4
2. Dr. Rácz Gábor, Dr. Rácz-Kotilla Erzsébet, Dr. Szabó László Gy.:
Gyógynövényismeret - a fitoterápia alapjai -
Sanitas természetgyógyászati Alapítvány 1992 ISBN 963 04 2683 8
3. Dr.Petri Gizella, Dr.Nyiredyné Dr.Mikita Klára, Dr.Nyiredy Szabolcs:
Gyógynövények korszerű terápiás alkalmazása
Medicina 1989, ISBN 963 241 693 7
4. dr.Babulka Péter, Kósa Géza: Képes gyógynövénykalauz
Herbária-Propszerv 1991, ISBN 963 7584 00 5
5. DHU-Homeopátiás Repetitorium
Deutsche Homöopathie-Union, Karlsruhe 1993
- 6.Dr.Fábián Ferenc: Mérgek és ellenszerek
Medicina 1993, ISBN 963 242 054 3
7. Dr.Haraszti Ede, Dr.Kalmár Zoltán: Ismerjük meg a mérgező növényeket
Mezőgazdasági Kiadó 1972 MG 1657-i-7275
8. J.Sankaran:

dr.Molnár Mariann